

dən 7-yədək. Ünvan: Armyanski küçə nömrə 3. Qubernskinin küncündə. Telefon nömrə 45-28.

8748

Xarici məmləkətlərə yun yollamağı və komisiyon təriqi ilə xarici məmləkətlərdə satmağı **İ. V. Denisovun** bankir kantorası qəbul edir (Olqinski, Nikolayevskinin küncündə, telefon nömrə 37-75). Sifarişlər saat 5-dən 7-yə dək qəbul olunur.

10220

Batumdən xarici məmləkətlərə yun yollamağı və xarici məmləkətlərdə komisiyon təriqi [yolu] ilə satmağı **İ. V. Denisovun** bankir kantorası qəbul edir. (Velikoknyajeski, nömrə 1).

8799

Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Azərbaycan Məclisi-Məbusanında

səh. 211. “məhkum millətlər zülümündən qurtarmaq istəyəcəklər”: qəzetdə “zülüm-dən” yerinə “zölmündən” getmişdir.

Milislərin hərəkətinə dair

səh. 216. “dvornik” (dalandar): Çar Rusiyasında “dvorniklər” xüsusi döş nişanı daşıyır və sadəcə məhəllələrin təmizliyinə deyil, nizam-intizamına da baxırdılar.

“strajnik” (qoruqçu): Çar Rusiyasında kəndlərdə xidmət edən aşağı rütbəli polis.

Bakı xəbərləri

səh. 218. “bu gün həziranın 13-də”: tarixdə səhv var; qəzetdə belə getmişdir.

səh. 220. “Tazəşəhər”: Krasnovodsk (indiki Türkmənbaşı) şəhərinin bəzi mənbələrdəki adı.

“Qəhqə”: Türkmənistanın cənubundakı Kaka şəhəri əvəllər “Qəhqə”, “Qəhqəhə” adlarını daşımışdır.

“Çəkil, dəf ol!”

şeyri (səh. 221) üçün lüğət

punar: bulaq
cidal: müharibə; qalmaqal
əbus: acıqlı, hirsli

Bakı və Ətraf[ının]

Zəhmətkeş Ziyalılar İttifaqında

səh. 222. “İşxanyan adlı bir şəxsın yazdığı kitabçanı”: burada söhbət erməni publisisti Baxşı İşxanyandan və onun “Zaqafqaziyada əksinqilab” adlı kitabından gedir.

Gürcüstanda

səh. 224. “Suxum qrupu əsgəri komandanı”: qəzetdə “qrupu” sözü təhrif edilmişdir.

Çərşənbə, 11 iyun 1919-cu il, nömrə 201

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Çarşənbə, 12 ramazanül-mübarək sənə 1337. 11 həziran 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 30 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rublə, 2 aylığı 45 rublə, 3 aylığı 60 rublə. Elan fiati: birinci səhifədə sətri 4 rublə, axırncı səhifədə sətri 3 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rublə.

VƏTƏNDAŞLAR!

Denikin gəlir.

Bizim cavan və hələ möhkəm kök atmamış Azərbaycanımızı yıxmaq və yenə də irəliki kimi bizi istibdad və qulluq zənciri altına çəkmək istəyir.

Əlbəttə, hürriyyət və istiqlaliyyətinin sevən heç bir nəfər Denikin ordusunun Azərbaycana ayaq basmasına razı olmayacaq. Bu məsələdə Azərbaycanda yaşayan bütün millətlərin demokratiyası [xalq] həmrəydir.

Vətəndaşlar! Vətən övladının Denikin əleyhinə müharibəyə hazır olduğunu göstərmək üçün bu iyun ayının 13-də cümə günü mədən dairələrində və Bakıda saat 11-də ümumi tətıl və nümayiş olacaq. Nümayişlərin vaxt və yerləri barəsində türk-cə və rusca qəzetələrdə məlumat veriləcəkdir. Qəzetələri oxumalı.

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi
“Müsavat”ın Mərkəzi Komitəsi

BAKİ İCTİMAİ YİĞİNCAQ “OBŞESTVENNİ SOBRANİYA”SI

Bu gün həziran [iyun] ayının 11-də 19-19[-cu ildə] Bakı Obşestvenni Sobraniyası namizədlər siyahısı səsə qoyulacaq-

dır. Sobraniyanın nizamnaməsinin 14-cü maddəsinə görə, namizədlərin bu gün Sobraniyaya gəlməyə ixtiyarları yoxdur.

T-148

DAĞISTANA DAİR

Dağıstanın Könüllü ordu işğalından qabaq nə halda olduğunu təsvir edən bu aşağıdakı məqaləni böyük bir əhəmiyyətinə görə tamamilə alıb hökumətin və Parlamanın da nəzər-diqqətini bu məqaləyə cəlb edirik:

Kətmül-haqq min xəyanətül-xalq Müqəssir kimdir?

Bu günlərdə Şimali Qafqaziya Cümhuriyyətinin siyasi vəziyyətində olan təğəyyür və təbəddülatdan [dəyişiklik və başqalaşmadan] dolayı Dağıstan vilayətinin müsəlmanları müqəssirmi yaxud deyilmi? Deyilsə, kimdir müqəssir? Bu suala cavab vermədən əvvəl, bir az tarixi vəqayədən [hadisələrdən] bəhs edəlim. İşbu tarixi vəqələri bittəfəkkür [düşünərək] oxuyanlara məzkur [deyilən] sualın cavabı hasil olar, zənnindəyiz.

Keçən sənə may ayında Şimali Qafqa-

ziya müsəlmanları kəndi mürəxxəsləri [nümayəndələri] vasitəsilə elani-istiqlaliyyət etdilər. Bu zamanlarda Şimali Qafqazın Dağıstandan başqa vilayətlərin[in] qismi-əzəmi [çox hissəsi] büsbütün bolşeviklərin təhti-istilasında [istilas altında] idi. Dağıstanda isə qismi-əzəmi İmam Nəcməddinə və qismi-əşgəri [kiçik hissəsi] bolşeviklərə tabe idi. Və digər bir qismi də kəndi-kəndini mühafizə və idarə edirdi. Bu halət [Lazar] Biçeraxovun zamanına qədər davam etdi. Biçeraxov Dağıstandakı bolşeviklərə qalib gələrək Dağıstanın bolşeviklərə tabe olan qismini iskat etdi [susdurdu].

Biçeraxovdan sonra türklər gəldiyi vaxt bolşeviklər qətiyyənlə məyus olaraq başlarını dişarıya çıxarmadılar və böyük xof və əndişəyə düşdülər. Türklər dəxi Dağıstan vilayətindən başqa vilayətləri bolşeviklərdən təmizləməyə müvəffəq olmadan, övdətə [qayıtmağa] məcbur oldular. Türklər övdət etdikdən sonra Şimali Qafqazı müsəlmanları üçün yeni hökumət təşkil olundu. Bu hökumətin zamanında dəxi Dağıstan bolşevikləri və bütün müfəsidləri [fitnəkarları] xof və əndişəyə düşərək hökumətə itaət göstərməkdən başqa əlində heç bir taqət qalmamışdı və hökumətin bütün əvəmi və nəvəhisini itmama [əməllərini və qadağalarını yerinə yetirməyə] hazır idi. Lakin, məəttəəssüf [təəssüf ki], hökumət əsla fəaliyyətdə bulunmadı. Kəndi aralarında münəqışə və mübahisədən başqa heç bir təşəbbüsdə bulunmadı. Ümumən müfəsidlər və xüsusən bolşeviklər gördülər ki, hökumət onlara heç bir cəhətdən mane olmayacaq. Yavaş-yavaş gizlətməmiş başlarını dişarıya çıxarmağa başladılar. Hər yerdə qətl,

sirqət [oğurluq] və sairə çox oldu. Bir tərəfdən də bolşeviklər hökumət və istiqlalın əleyhinə əməliyyatda bulunmağa başladılar. Hökumətə bu işlərin həpsi açıq idi. Hökumətin təşəbbüsü ancaq “rica edəriz, yapmayınız” deyərək məktub yazmaqdan ibarət oldu. Buna demokrat üsulu deyərək təsəmiyyə etdi [adlandırdı]. Qorxu cənnətdən çıxmış deyən babalar sözünü bilikülliyə [tamamilə] unutdu. Hökumətin ricasına müfəsidlər əhəmiyyət vermədilər. Ricadan başqa müaxizə [sorgusual, məzəmmət] olmayacağını qətiyyənlə bildilər. Fitnə və fəsadlıq bütün Dağıstanı istila etdi. Hətta bir köydən digər köyə getmək və bir yerdən başqa yerə mal göndərmək mühal [çətin; mümkün] oldu. Bolşeviklər isə açıqcasına işləməyə başladılar. Hökumət deyil, hətta avamlar da bunu bilirdi. Hökumət bunlara da rica etdi. Fəqət hökumətin ricasından bolşeviklərin parası qalib gəlirdi. Hökumət 500 nəfər əsgəri hazırlaya bilmədiyi halda, onlar 7-8 min nəfər əsgər hazırladı. Hökumət bunu da bilirdi. Təşviqat və təbliğat isə hökumət tərəfindən çox az oldu. Mətbuat vasitəsilə kifayət etmək istədi. Avam, mətbuatdan istifadə etməyəcəyini bilmədi. Hətta Dağıstan alimləri belə hökumət işlərindən büsbütün bixəbər qalmışdılar. Və bir qədər də Teymurxanşuraya gələrək hökumətdən istizahatda bulunurdular [izahat tələb edirdilər]. İşin həqiqətini bildikdən sonra “Aman ədl [ədalət], aman nizam, biz müavinətə [köməyə] hazırız” deyirdilər. Hökumətin halı kəməkan, bilatəğəyyür [olduğu kimi, dəyişmədən] qalırdı. Dağıstan əhvalatı böylə oldu.

Şimdi şimaldan bir az bəhs edəlim. Çərkəz, kabartay [kabardin], qaraçay, no-

qay əvvəla bolşeviklərin, sonra Könüllü ordunun təhti-istilasında [istilas altında] qaldılar və ən doğrusu, qalmaq məcburiyyətində bulundular. Bu qüvvələrə qarşı müqabilə etmək onlar üçün mümkün deyildi. Hökumət onları və onlar hökuməti tanımaq və arasında sıx irtibat [rabitə] olmaq fəvqəlhədd [həddən artıq] müşkül idi. İnqışlarla hökumətin arasında az olsa da, bir qədər irtibat var idi. İnqışlar o vaxt bolşeviklərlə bərabər çalışırdılar və siyasətən öylə etmək vacib olduğunu söyləyirdilər. Çeçenistanda da bir qədər bolşeviklər var idi, fəqət çox zəif və aciz idilər.

Çeçenistanla Dağıstan arasında sıx və həqiqi irtibat o zaman mümkün idi. Fəqət hökumətin fəaliyyətsizliyindənmi, yaxud çeçenlərin ədəmi-itaətindənmi [itaətsizliyindənmi] bu da olmadı. Yanvar ayında Dağıstan Məclisi-Məbusanı toplanmış vaxt Çeçenistanda intixabatı [seçkiləri] icra etmək üçün oraya mürəxxəs [nümayəndə] göndərildi. Çeçenistan qurultayında toplanmış mürəxxəslər rədd cavab verdilər. Biz Dağıstan Hökumətini tanımayırıq, onlarla əlaqəmiz yoxdur və məbusları göndərməyiz dedilər. Mürəxxəs Teymurxanşuraya övdət etdikdə dağıstanlılara bunu açıqcasına söylədi. Bu iş müfəttislərin [fitnəkarların] səy və ictihadındanmi [çalışmasındanmi], yaxud əhəlinin Dağıstan hökumətini tanımaq istəmədiyindənmi oldu, bilməyirik. Fəqət dağıstanlıların qəlblərində böyük sui-təsir hasil oldu. Bir qədər gündən sonra Könüllü ordu inqışlarla müharibə başladı. İnqışlar ədəmi-istitaətindən [gücsüzlüyündən] və müavinətsiz qalmağından itaətə məcbur oldu.

İnqışlarla olan müharibə bitdikdən sonra Denikin əsgəri Çeçenistana mü-təvəccihən [üz tutaraq] hərəkət etdi. O zaman Qroznını mühafizə etmək üçün hökumət Dağıstan Süvari Alayını oraya göndərdi. Alay Çeçenistana vardığında, Çeçenistan əhalisi bunlara sui-nəzərlə baxdı. Hətta bunları silahdan təcrid etmək xəyalına belə düşdü. Ehtimal ki, bu da müfəttislərin səyi sayəsində oldu. O halda Könüllü ordu Qroznını zəbt etdi. Dağıstan alayı Çeçenistan köylərində qalmaq məcburiyyətində bulundu. Alay ilə çeçenlərin arasında bürudət [soyuqluq] ziyadələşdi. Alay Xasavyurt qəzasına övdət etməyə məcbur oldu. Könüllü ordu Qroznını zəbt etdikdən sonra rəisi-hökumət Çeçenistana getdi. O zaman çeçenlər hökuməti tanımağa başladı və kəndi aralarında bir məclis əqd edərək [məclis quraraq] Məclisi-Məbusana məbusları göndərdi. Rəisi-hökumət və Çeçenistan məbusları Dağıstana gəldilər. Rəisi-hökumət Məclisi-Məbusanda Çeçenistan əhvalatından bəyanatda bulunaraq: “Çeçenlər kazaklarla müharibə edəcəklər. Çeçenlərin insan cəhətindən Dağıstana ehtiyacı yox və olmayacaq. Fəqət silaha və zabitanə [zabitlərə] ehtiyacı vardır. Onlar da hökumətin əlində hazır, göndərəcəyiz” dedi.

Bir qədər gün böylə keçdikdən sonra Çeçenistanın on qəryəsindən [kəndindən] rəsmi surətdə hökumətə və Məclisi-Məbusana bildirildi ki, guya onlar müharibə yapmayacaqlar və Könüllü ordu ilə sülh yaptılar. O zaman Dağıstanda müəlləm [təlim almış] əsgər çox az idi. Lakin bu əsgərin bir miqdarını və bir qədər zabitanı alati-hərbiyyə [hərb alətləri, silahlar] ilə

bərabər hökumət Çeçenistana göndərdi. Hər nədən olursa-olsun, bunlar da çeçenlərlə yola getmədi. Axırda iş o dərəcəyə münəcər oldu [çatdı] ki, çeçenlər bunları silahdan təcrid etdilər. Bu və-qədə iki tərəfin hankisi məyub [nöqsanlı] və hankisi qeyri-məyub [nöqsansız], burada mövzuyi-bəhs [mübahisə mövzusu] etmək sədədində [qəsdində] deyiliz. Fə-qət burada nəzəri-etibara alınmalı bir şey varsa, o da zabitan arasında Dağıstan zabitan[in]dan başqa zabitan, hətta türk zabitanı belə olması və əsgəri silahdan təcrid etmək üçün çıxmış camaat arasında ağsaqqallıların bulunmasıdır. İşbu əsbaba nəzərən [bu səbəblərə görə], dağıstanlılar təəccüb etdilər və nə yapacağını bilməyərək kəndilərini şaşkırdılar.

İş fəna yerdə olduğunu bilən Məclisi-Məbusan əzaları [Parlament üzvləri] qəzalara və köylərə gedərək əhaliyə anlatmaq fikrində bulundular. Bunlar Teymurxanşuradan gedər-getməz dərhal hökumət istefa verdi. Bu mövcibi-heyrət [hey-rət ediləsi] bir iş idi. Çünki əvvəla, bunların istefasını qəbul yaxud rədd etmək üçün kifayət qədər əzalar Teymurxanşurada qalmamışdı. Saniyə [ikincisi], bunlar bilirdilər ki, əzalar Teymurxanşuradan gedəcəklər. Salisən [üçüncüsü], hökumət iki gün əvvəl istefa verməsinə heç bir mane yoxdu. Bunun nəticəsi nə oldu? Hökumətsiz qalmaq.

Xətrəli [təhlükəli] olmaq bəhanəsi ilə Məclisi-Məbusanın heyəti-rəyasəti qəzalara getmiş məbusları geriye dəvət etdi. Məbusların vəzifəsi yarımçıq bir halda qaldı. Fəqət yetişdiyi yerlərdən gözəl cavablar gətirdilər və əhalinin hüsn-niyyətini sərahətən [açıq-aşkar] söylədilər. Bu zamanlarda hökumətin bilkülliyə ta-

qətindən düşməsinə görə bolşeviklərin agentələri hökumət əleyhinə və Dağıstanı Sovetski Rusiyaya ilhaq etmək [birləşdirmək] qəsdində ələnen [aşkar surətdə] çalışdılar. Hər yerdə fitnə-fəsadlıq ziyadələşdi. Hətta iş o yerə münəcər oldu [gəlib çatdı] ki, Xumtorkalı qəryəsinə [kəndinə] bolşeviklərə nəsihət etmək üçün getmiş hökumət rəisini yolda bolşeviklər tövqif etdilər [tutdular]. Bəziləri həbs etmək və bəziləri qətl etmək niyyətində bulundular. Lakin rəisi-hökumətin məiy-yətində [yanında] olan bir möhtərəm zətin təzərrösü [xahişi, yalvarması] ilə onu xilas etdilər. Hökumət bu zamanda da sükut etdi. Dağıstanda bolşevizmanın intişarından [yayılmasından] ehtiyat edən Müttəfiqlər əsgərinin komandanı bir qəç dəfə hökumətə müraciət edərək bolşevizma ilə mübarizə etməsinə təvəqqe etdi. Hökumət bu gün, yarın dedi, əlindən heç bir şey çıxmadı.

Bir dəfə Məclisi-Məbusanda hökumət rəisi Müttəfiqlər tərəfindən göndərilmiş teleqrafı oxudu. Teleqrafda Dağıstan Şimali Qafqaziyaya hesab olmaya-cağı və Dağıstana Denikin əsgəri gəlmə-yəcəyi bəyan edilmişdi.

Məbuslardan birisi hökumətə sual verib:

– Denikin əsgərinin Dağıstana gəlməməsi müvəqqətim, yaxud heç bir zamanda da gəlməyəcəkmi? Bu xüsusda Müttəfiqlərin fikri məlummu? – dedi.

Hökumət cavabən:

– Biz Müttəfiqlərə bu sualı verdik. Onlar “Dağıstanda bolşevizma və ya anarşizma olmazsa, Denikin əsgəri Dağıstana gəlməyəcək. Əgər olarsa, yalnız onlar deyil, biz də gələcəyiz.” deyirdilər – dedi.

Məbuslar:

– Dağıstanda bolşevizma və anarşizma müntəşir olması [yayılması] hökumətə məlum, öylə olduqda nə üçün hökumət buna müqabilə etməyir? – dedikdə;

Hökumət cavabən:

– Biz bolşevizma ilə müharibə etmə-yəcəyiz, çünki Amerika bolşevizma ilə müharibə etməyir. İngiltərə dəxi bolşevik komissarlarla müxəbirədə [əlaqədə] bulunur. Bakıda bolşevizmadan məəda [başqa] bolşeviklərin qəzetəsi dəxi var. İngilislər onlara heç bir söz söyləməyir – dedi.

Məbuslar:

– Bolşevizma fikrində bulunan əşxasla [şəxslərlə] müharibə etmək və onları həbs etmək məqsədimizdir. Fəqət hökumət və istiqlalın əleyhinə çalışan hər kim olursa-olsun, bunlardan hökumətin qafil olmamasını tələb edirik – dedi.

Məclisi-Məbusanın da bu tələbi də başqaları kimi kağız üzərində qaldı. Həsili, anarşizma ziyadələşdi. Dağıstanlılar kəndi aralarında müharibə başladılar. Hər tərəfdən Teymurxanşuraya hücum etməyə hazırlandılar. Axırda hökumət kəndi əczi [acizliyini] izhar etdi və istefaya çıxdı. Məclisi-Məbusan hökumət təşkilini general [Mikayıl] Xəlilova təfviz etdi [tapşırı, ona vəkalət verdi]. Yeni hökumətin baş günlərində siyasət dəyişildi. Könüllü ordu Şamilqalaya [Mahaçqalaya] və Dərbəndə gəldi.

Şimdi baxınız Dağıstan əhalisinin bu işlərdə bir təqsiri varmıdır? Xayı. Xayı. Min dəfə xayı. Dağıstan əhalisi kəndi qeyrət və cəsəətini qəib etməmişlər və etməyəcəklər. Fəqət başsız quyuq iş görəmməz.

Buraya qədər yazdığımız tarixi və həqiqi vəqəələrdən məqalənin başındakı

suallara cavab hasil olar zənnindəyiz. Cavab bir az da sərih olmaq üçün bir-iki söz daha əlavə edəcəyiz. Müqəssir, əvvəla, müfsidlər və müfəttinlər [araqarış-dıranlar və fitnəkarlar], saniyə [ikincisi], bolşevik parası ilə Dağıstan əfkəri-am-məsini təşvişə iqa etmiş [Dağıstan ictimaiyyətini təşvişə salmış] olan bolşevik acen-tələri, salisən [üçüncüsü], rəyasətdə bulunub da əlində qüdrət var ikən bu fəsadlıqı məhv etmək üçün çalışmamış münəvvər zəvətdir [ziyalı şəxslərdir]. Təqsirin böyüyü bunların hankisindədir? Bunun cavabı qarein əfəndilərə [oxuculara] məfruzdur [vacibdir].

Ehtimal ki, qare[in] əfəndilər yenə sualən:

– Hökumət Məclisi-Məbusanın təhti-ixtiyarındadır [təbəçiliyindədir]. Məclisi-Məbusan nə üçün qafil oldu? – deyəcəklər.

Biz cavabən:

– Əvət, hökumət Məclisi-Məbusanın təhti-ixtiyarında, fəqət bütün rəyasətə müstəhəq olan [layiq; haqqı çatan] zəvət [şəxslər] kəndi aralarında münaqişə və münaziə [mübahisə] ilə məşğul olmaq və onların əfkarında olan ədəmi-ittihad [fikirlərində birlik olmaması] Məclisi-Məbusanı təciz etdi [aciz hala qoydu] – deyəcəyiz.

Qəzetəmizin üçüncü ədədində: “Hökumət ricalı [adamları] qəhətliyinə mübtəlayız” demişdik. Əgər bizdə bu qəhətlik olmamış olsaydı, o zaman Məclisi-Məbusanı təyib etmək [qüsurlu görmək] haqlı olardı.

Məclisi-Məbusanın çağırması və bağırması hökumətə təsir etmədi. Məclisi-Məbusan hökumətdən məyus olaraq da-

ğıştanlıların məqsədi-əslisi [əsil məqsədi] olan Azərbaycanla müttəhidən [birgə] bir Məclisi-Məbusan və bir hökumət təşkil etmək qəsdinə düşdü. Buna da şimaldan gələn məbusların və rəyasətdə bulunanların bəziləri əhəmiyyət verməməkdən maəda [əlavə], mümaniətdə bulunurdular [mane olurdular].

Şimali Qafqazya Cümhuriyyətinin halı fənallaşmasına başqa fırqə və tayfada əsla təqsir yoxdur deməyiriz. Fəqət onların feilən müqəssir olması mühəqqəq [şübhəsiz, doğru] deyildir deyiriz.

Hər halda, Dağıstan əhalisi təqsirdən altun kimi təmiz və xalisdır deməklə xətimi-kəlam edirik.

SÜLH ƏTRAFINDA

Lenin Kolçakla sülh edirmiş

Novoçerkasskdan xəbər verirlər ki, əsgəri nəhiyə iclasında iyunun 1-də Müdafiə Komissiyası sədri Borodin bəyan etmişdir ki, ingilis simsiz teleqrafı bu məzmununda qayət maraqlı bir xəbər verir. Lenin admiral Kolçaka sülh təklif etmişdir. Hələlik cavab alınmamışdır.

Almaniya ticarət gəmiləri

Lion - Almaniyanın ticarət gəmiləri məsələsi ən mühüm məsələlərdən birisidir. Hərgah Almaniyanın ticarət flotu olmazsa, o zaman özünün mallarını satmamaz və təminatı-hərbiyyə vermək üçün para qazanammaz. Müttəfiqlər hiss edirlər ki, özlərinin mənafeyi naminə müəyyən miqdarda ticarət gəmilərini Almaniya verməlidirlər. Bundan əlavə, Almaniya bütün cahan ilə ticarət əlaqəsini başlamağa müsaidə edilməlidir.

Çex-slavlər

Hal-hazırda Parisdə olan Boris Savinkov Sülh Konfransına özü tərəfindən hazırlanan məramnaməni təqdim etmişdir. Bu məramnamədən ümdə məqsəd Müttəfiqlərin hərbi cəhətcə Rusiya işlərinə müdaxilə edilməsidir. Çex-Slav Cümhuriyyəti bu rəyə gəlmişdir ki, Rusiya olmadan onların cavan milləti də tərəqqi edəmməz. Çex-slavlər bir qolordu [korpus] əsgər düzəltilmişlər. Bunlar Rusiyanın könüllü hissələrinə qoşulurlar. Savinkovun bəyanatına görə, çex-slav və cənubi slav hissələrinin miqdarı Almaniya qayıdan Rusiya qoşunları ilə bərabər 200 min əsgər və 10 min zabıtdən ibarətdir. Savinkov əlavə edir ki, bu ordu Müttəfiqlərdən lazım olan silah, top, aeroplan, tank və nəqdi müavinət [pul yardımı] istəyir və bunların üzərində fransız generallarından bir komandanı təyini xahiş edirlər.

Müharibə müqəssiri

Nauen - Almaniya sülh mürəxxəslərinin [nümayəndələrinin] notasında müharibə müqəssiri barəsində söz açılıb deyilir ki, müharibə müqəssirlərinin kim olduğu məsələsini ancaq bitərəf bir məhkəmə təyin edə bilər ki, bunu da hər iki tərəfin nümayəndəsindən ibarət olan məhkəmə edə bilər.

QƏZETƏLƏRDƏN

İzmirdə üsyan

Bu günlərdə İstanbuldan gəlmiş əcnəbi heyətin nümayəndəsi xəbər verir ki, bu günlərdə İzmirdə türklər yunanalara qarşı üsyan qalxızmışlardır. Bu üsyan

nəticəsi olaraq orada olan yunanilər qətlilən edilmişlərdir. Məlum olduğu üzrə yunanilər Sülh Konfransından İzmirə istilə etmək üçün mandat alaraq, İzmirə desant qoşun çıxarmaq istəmişlər. Birinci yunan dəstəsi yunan zabıtlərinin müşayiəti ilə İzmir iskaləsinə [limanına] çıxmaq istərkən oraya cəm edilmiş olan türklərin arasından bir türk zabiti çıxaraq yunan qoşunları üzərinə bir bomba buraxmışdır. Bombanın partlayışından türk zabiti özü də parça-parça olub və bütün yunan dəstəsi məhv edilmişdir. Bomba atmaq nəticəsi olaraq bütün türklər üsyan qalxızmışlardır. Bütün yunan məhəllələri həman gün dağıdılıb yunan əhalisi qətlilən edilmişlərdir. Eyni zamanda müsəlmanlar türk zabıtlərinin təhti-idarəsində [idarəsi altında] İzmir iskaləsinə çıxmaq istəyən yunanalara hücum etmişlərdir. Bu əhval öylə ciddiyyət kəsb etmişdir [qazanmışdır] ki, yunan istilə qoşunlarının rəisi müvəqqətdən istiladan vaz keçməyə əmr vermişdir. Nəhayət, qoşun çıxarmağı tərək etmişdir.

Dağıstanda üsyan başlanmış

Şamillərlə tarixdə böyük bir mövqə ehtaz etmiş [qazanmış] Dağıstanın azad qartalları [Mikayıl] Xəlilov kimi xainlərin vətənfüruşluğu [vətən xainliyi, satqınlığı] ilə sakit qalmayıb, azad Dağıstanın azad oğulları olduğunu isbat qalxışaclarına ümidimiz bərkəmal idi. İştə, dün Teymurxanşuradan qaçıb Bakıya varid olanların [gələnlərin] rəvayətinə görə, Dağıstanın hər tərəfində böyük üsyan cətləri [dəstələri] hazırlanır və bu günlər Teymurxanşura üzərinə yürüş başlancaqdır. Həyəcana düşmüş əhali dağlara

və Azərbaycan tərəfə ailələrini götürüb qaçmadadırlar. General Xəlilovun xanəsi üsyançılar tərəfindən əhatə edilib gülləboran edilmişdir. Xəlilov gizlənməklə yaxasını ölümdən qurtara bilmişdir. Çeçenistanda dəxi üsyan bayrağı qaldırıldığı mövsuq [etibarlı] mənbələrdən rəvayət edilməkdir.

DENİKİNƏ QARŞI

Denikin haydudlarının [quldurlarının] Dağıstanı işğal və Dərbəndə yetişmələri xəbəri Qubada alınar-alınmaz bir çox işlərdə fəvqəladə məharət və bacarıq göstərmiş olan qaimməqam [qəza rəisi] [Əmir] xan Xoyski bu dəfə də kəndisinin layiqli bir məmur, sadıq bir vətən və millət aşığı olduğunu isbat etdi. Böylə ki, bir taqım alçaqların dəsisi [hiyləsi] ilə həyəcana düşmüş zəifül-qəbləri [ürəyi zəifləri] dəmir nüfuzu ilə təskin etdiyi kimi, gecəleyin qəzanın hər tərəfinə əmrnamələr göndərərək düşməni dəf edə biləcək qədər müsəlləh [silahlı] vətən igidlərinin sərhəd boyuna toplanmasına da müvəffəq olmuşdur. Miralaylıq [polkovniklik] rütbəsinə nail olmuş, fənni-hərbə kamalınca aşına bu cavan zabıtimiz ordumuz vüruduna [gəlişinə] kimi hər ehtimala qarşı hazırlıqlar yapıb düşmən hücumunu püs-kürdəcək hərbi tədbirlər də ittixaz etmiş [tədbirlər görmüş] imiş.

Rəvayətlərə görə, Dəvəçi ətrafından tutmuş ta sərhədimizə qədər toplanan könüllülərin miqdarı () cən imiş. Xoyski əfəndi bu qədərə də iktifa [kifayət] etməyib, hərbi işləri sahiblərinə, yəni ordumuz ərkanına [qərargah zabıtlərinə] tap-

şırdıqdan sonra da uyqu və istirahəti kəndisinə haram edib, bütün vaxtı gecəli-gündüzlü əsgəri işlərə həsr etməkdə davam edir.

Mən bu adama insan deyil, bir parça hümmət, həmiyyət və enerjiyə kəsilmiş millət mühibbi [millətini sevən] və vətən aşiqi desəm, mübaliğə etməmiş olaram. Və bu sözlərimin doğru olmasını Qubanı təşrif buyurduqları zaman Maarif naziri Camo bəy Hacınski və vali vəkili Müseyib Axıcanlı həzrətlərinin qaimməqamın görmüş olduğu tədbirlərdən fəvqəladə məmnun və razı qaldıqlarını camaat içində bəyan etmələri və sevgili Hərbiyyə nazirimiz Səməd bəy Mehmandarov həzrətlərinin onlarca dəfə məzkurun [adı çəkilən şəxsin] əlini sıxaraq “Yaşa, Əmir xan. Var ol, Əmir xan!” deməsi və hissini tüğyanından Əmir xan əfəndini öpərək göz yaşlarını ağ saqqalı üzərinə yuvarlatması isbat etsə gərəkdir.

Mən də böyük atamız və qeyrətli generalımız Səməd bəy həzrətlərdən acizənə rica edərdim ki, bəndələrinə də izin versinlər ki, onlarla birlikdə səda-sədaya verib “Çox yaşa, Əmir xan. Yaşa, sən də minlərcə yaşa, böyük generalımız, namuslu qəhrəmanımız, sevimli Səməd bəyimiz. Yaşa, sən də yaşa və bütün qeyrətli vətən müdafiəçilərimiz] də yaşasın!” deyəlim.

Əvət, əfəndilər, siz yaşayınız və biz də inanalım ki, nə qədər sizin kimi ətrafa hümmət və qeyrət alovları saçan vulkan misal [vulkan kimi] qəhrəmanlar yetirməyə vətənimiz müstəiddir [qabildir], içimizdə yanan vətən və millət atəşini şimalın heç bir buzlu ruzigarı söndürəməz və üzərimizə cəli [saxta] vasitələrle

soyuq qarlar yağdırıb vətən və millətə olan atəşin məhəbbətini dondurmaq arzuyu-müfsidanəsində bulunan şimal ayıları istimizə qarşı dayanamayıb əriyib də məhv olurlar.

H. R.

TÜRKÜSTANIN ƏHVALI

Sırağagün Türküstandan gəlmiş bir nəfər itminanlı [inamlı, etimadlı] zat Türküstan əhvalını böylə təsvir edir.

Türküstanda fəaliyyətdə bulunan Şura qoşunları qırğız, başqırd, tatar və otəriş-macarlardan [avstriyalı və macarlardan] ibarətdir. Türkmənlər o qədər də müavinətdə bulunmayırlar. Zira miyanlarında [aralarında] qayət müfəttin əşxas [fitnəkar şəxslər] onları iğfal etməkdədir [yoldan çıxarmaqdadır]. Şura qoşunları başında Kazım bəy nam [adlı] bir türk durmaqdadır. Kazım çalışqan bir zətdir. Onun sayəsində müntəzəm dövləti idarə və müntəzəm əsgəri hissələr mövcuddur.

Müşarünileyhdən [haqqında danışılan şəxsən] başqa Hindistan müsəlmanları arasında ən böyük nüfuza malik Bərekə-tulla nam bir zat da Türküstanda çalışmaqdadır. Onun fəaliyyəti və nüfuzu sayəsində Hindistan, Əfqanıstanda üsyan hərəkəti başlanmışdır.

MƏMLƏKƏTİMİZDƏ ƏSGƏRLİK HƏYATI

Əsgərlik bilməməyin, vaxtilə əsgərlik məşəqqətinə və əsgərlik zəhmətinə vü-cudumuzu alışıdırmamanın səbəbi ilə bu

üzdən nə dərəcə müşkülət qarşısında və nasıl bir böhran və fəlakətlər içərisində bulunduğumuzu bundan az zaman əvvəl keçirməkdə olduğumuz müsibətlər, ani və nagahani məruz qaldığımız hücumlar, keçirmiş olduğumuz vərtələr [təhlükələr] və atlamış olduğumuz uçurumlu təhlükələr, işlə, əvvəlcə əsgərlik öyrənməmənin nəticəyi-vəxamət[in]dən mütəhəssil sui-təsinin təvəllüd etdirdiyi məzaratını [qorxulu nəticəsindən əmələ gələn mənfi təsinin meydana çıxardığı zərərləri] bir çox dəfələr acı təcrübələr, zərbələrlə gördük. Fəqət bu görmüş olduğumuz acı təcrübələr bizim üçün eyi bir dərsi-ibrət və ciddi bir dəvəti-intibah oldu.

Təvəkkəli deyilmidir [boşuna deyil, səbəbsiz deyil] ki, millətimiz müqəddəratını əlinə alar-almaz ən böyük bir nöqsanlıq olan əsgərlik fənnindən məhrumiyyət illəti [xəstəliyi] olduğu zətdən əvvəldən də nəzəri-etibara alınmış və sonra da hər şeydən əvvəl millətimiz olanca məsaisini [səyini] əsgərlik fənnini öyrənməyə həsr ilə və əlan [hal-hazırda] da səyinə davam etməkdədir.

Şu qədər deyə bilərik ki, bizim bu nöqsanlıqımızdan mütəvəllid [əmələ gələn] sui-xəta yalnız ağıl və fikrimizə, beyin və dimağımıza [şüurumuza] deyil, tam mənası ilə bütün əsabımıza [əsəblərimizə] işləyərək və bundan da tulu edən [doğan] qələyandır [həyəcandır] ki, dünkü məqaləmizdə ərz etmiş olduğumuz vəch ilə [ifadə etdiyimiz kimi], 6-7 yaşındakı uşaqlarımızın və əsgərliyə əlaqəsi olmayan bir çox əhalimizin kazarmalara gedib təlim öyrənmələri və uşaqlarımızın gecə və gündüz soqaqlar[d]a [küçələrdə] əsgəri nümayişləri yapmaları millətimizdə

əsgərlik həvəsinin nə dərəcədə təkəmmül etdiyini göstərir, demişdik.

Buna əlavə də, bundan 2-3 ay əvvəl Gəncədən Bakıya vürud edən [gələn] 5-6 yüz kişilik bir qitəyi-əsgəriyyənin [hərbi hissənin] müvəsiləti [gəlib çatması] günü şəhərimizdə hökumətimiz tərəfindən əsgərliyə məhza bir məziyyət [xüsusi bir üstünlük] verilmək üzrə millətimiz nəzərində əsgərliyin ulviyyət və qüdsiyyətini təbci və təqdis [ucaltmaq və müqəddəsləşdirmək] xüsusunda yapılan o dəbdəbəli və şəşəli [təntənəli] mərasimi-istiqlaliyyətdə [qarşılaşma mərasimində] əhalimizə və heç bir icbar, heç bir əmr və təklif vüqu bulmadığı halda, əsgər mühibbi [əsgər sevən], əsgər aşiqi, əsgər məftunu və eyni zamanda da millət və milliyyətinə sadıq və müşfiq bir möhtərəm qəlbli əhalimizin, ələlxüsus xanımlarımızın o müntəntən [təntənəli] mərasimə iştirak etmələri xanə və dükanların qapılarını qıymətdar xalılar və böyük şərəfli bayraqlarla təzyin etmələri [bəzəmələri]; ümumi caddələrdə minlərcə erkək və minlərcə xanımlarımızın səfbəstəyi-ehtiram və ehtiramələri [hörmətlə cərgəyə düzülmələri] arasında, o mətufeyi-pişi-ənzar və ənzərələri qarşısında [onlara çevrilmiş nəzərləri qarşısında] növcəh [işə yeni başlamış] hökumətimizin yeni, gənc və qəyur [qeyrətli] əsgərləri və sevimli simaları rəsmi-keçid [parad] yaparkən erkəklərimizin sürəkli alqışları, xüsusilə xanımlarımızın, hər halda, Mart hadisəyi-əliməsini dərxatir edərək [kədərli Mart hadisəsini yada salaraq], adətən, boyunları bükük bir vəziyyətdə, qəlbləri yanıq kimi görünür bir mənərə təşkil edən məyus bir çöhrədə, məsumə bir tövr və həzinə bir baxışla

məmləkət və millətimizin ümidi-istiqlal [gələcək ümidi], rifah və səadətimizi ikmal edən [tamamlayan], əmnü asayişimizin xadim və harisi olan [əmin-amanlıq və asayişimizə xidmət edən və onun keşiyində dayanan] əsgər övladlarına, əsgər qardaşlarına ənzari-xalisənə ilə [saf nəzərlərlə] baxarkən, millətimizdən zükur və ünəsən [kişilərin və qadınların] əsgərə və əsgərliyə, dolayısı ilə də məmləkət və istiqlaliyyətinə qarşı bəsləməkdə olduğu mərbutiyyətlə [bağlılıqla] ibrazi-hörmət və ibrəzali-məhəbbəti [hörmətini göstərməsi və məhəbbətini əsirgəməməsi] inkar ediləməyəcək bir həqiqətdir.

Bu cəhəti əsgər qardaşlarımız daha ziyadə təqdir və təsdiq edəcəkdir. Hələ o günün axşamı ordumuzun ərkan, ümərə və zabitanı [qərargahı, komandirləri və zabitləri] ilə əsgərlərimizin şərəfinə məmləkətimiz əşraf və müməyyizan və əkəbiri [nüfuzlu, seçilmiş və böyük adamları] tərəfindən Klubda kəşidə edilən [verilən] ziyafətdə əsgərliyə yapılan hörməti unutmayaraq söyləməliyimiz də mübaliğəyə həml ediləməyəcəkdir [mübaliğə sayılmayacaqdır], zənnindəyiz.

Halbuki bizim əhalimiz və bizim xanımlarımız o vaxta qədər əsgər görməyən bir məxluq deyildi! Məməfi [bununla belə], əvvəlcə rusun o möhtəşəm ordularından maəda [başqa], inqilabdan sonra Bakıya müəzzəm [böyük] dövlətlərin orduları gəldi-getdi. Heç bir kimsənin xəbəri, bəlkə, olmadı. Hənuş təşkil olunmuş və bir çox şeyləri də nöqsan dörd-beş yüz kişilik bir qüvvəyi-əsgəriyyəyə bu qədərəcə səmimi bir təvəccöhi-nəzər və rəbti-qəlb ilə [mehriban baxış və ürəkdən bağlılıqla] ciddi bir təzimin ifasını icbar

etdirən nədir? Qəlbədən, vicdandan tulu edən [doğan] həmiyyətədir. Və bu vəsilə ilə də vaxtında əsgərsizliyin acı təcrübələrinin varidi-xatir olmasıdır [yaddan çıxmamasıdır].

Sabiq hökumət zamanında rus istibdadı altında dörd-beş sənəlik hərbi-ümmünün şiddətli bədirləri [fəlakətləri] arasında və Karpat dağlarında əhalimizin ta ki şu əsgərliyi öyrənmələrinin səlaməti üçün rus ordusunda belə əsgərlik etmədiqlərinə həqiqi bir nədamət [peşmançılıq] və böyük bir peşmanlıq gətirmişlərdir. İdareyi-sabiqədə [əvvəlki idarədə, əvvəlki rejimdə] əhalimizin əsgərə alınması üçün təklif vüqusunda [təklif meydana atıldıqda], millətimizə irəlində zühuru məlhuz olan [meydana çıxması nəzərdə tutulan] lüzum və əhəmiyyətinə binaən [əsasən] və netəkim də dəfəatla [dəfələrlə] vüqu bulduğu kimi, mühitimizin böyük vətənpərvər və böyük millət və milliyətpərəstlərindən Hacı Zeynalabdin əfəndi cənabları əhalini əsgər yaptımaq xüsusunda çalışaraq, içimizdən bəziləri bu fikri nəzəri-həqarətlə tələqqi edərkən [hərmətsizliklə qiymətləndirərkən], şimdi əhalimiz də Hacı Zeynalabdin əfəndinin bu işə dəlalət və təvəssütünü [rəhbərlik və vasitəçiliyini] rədd etməklə böyük bir fürsəti zayə [puç] etmələri sırasında əllərini dizlərinə vuraraq etirafi-nədamət [peşmançılıqlarını etiraf] edirlər.

Bunları söyləməkdən məqsəd əsgərliyin nöqsanlılığı mazidə, yəni keçmişdə olan bir şeydir ki, bu da bir xəta deməkdir.

Xəta təshih, nöqsan ikmal və zayıat isə tələfi edilər [Səhvələr düzəldilməli, əskik olan şeylər tamamlanmalı, itkilərin isə yeri doldurulmalıdır].

İş orasındadır ki, bir millət xətasını, nöqsanını bilməli, bunları bilərsə, mazi-sini, halını, istiqbalını da [keçmişini, indisini və gələcəyini də] bilər.

Məsələn, mazidə [keçmişdə] uğramış olduğu bir fəlakətə, halda və istiqbalda bir daha uğramamaq və yapmış olduğunu təkrar etdirməmək və o vaxtdan qalma nöqsanını ikmal və istiqbalda da lazım olacaq olan şeyi də halda ihzar etməmək [indi hazırlamaq], əlhasil, bir millət üçün mazi-sini, halını, istiqbalını bilmək böyük bir nemət və böyük bir qənimətdir. Böylə bir xislətə və bu dərəcə mülahizə və durəndişəyə [uzaqgörənliyə] malik olan bir millət heç bir vaxtda aldanmaz və zərər də çəkməz.

Əvvəlcə əsgərlik yapmamışıq, əvət! Şimdi əsgərlik etmək üçün hər bir vəsaitimiz mövcuddur. Əsgərə də ehtiyacımız vardır. Daxili-əsən [yaşı düşən, müəyyən yaş həddi daxilində olan], yəni əsgərliyi olan bir adama dəvət vüqusunda [çağırış gəldiyi zaman], kamali-xahişlə [böyük bir həvəslə] əsgər olması, müharibə etmək üçün əsgərlik öyrənməsi mazidəki nöqsanı halda ikmal və istiqbala da həzirlənmək deməkdir.

Məmləkətimizə əsgər yalnız təhlükəli zamanlarda deyil, hər daim lazımdır. Çünki müharibənin nə vaxt olacağı əvvəlcə məlum olmaz. Müharibənin zühuru anında əsgər cəm etmə, əsgər yetişdirmək də müşküldür. Məmləkətimizin irəlində ani və naghəni olaraq bir təhlükəyə düşərkən ordumuzun əsgərlikcə olan nəvəqisini ikmal [nöqsanlarını aradan qaldırmaq] xüsusunda vüqusu məlhuz olan müşkülətə məhəl qalmamaq [meydana gələ biləcək çətinliklərə yer qalmamaq]

üzrə ümumumuz silah başına qoşaraq bir mil-ləti-müsəlləhə [silahlanmış bir millət] ol-malıyız.

Şimdiki hala nəzərən məmləkətimizin idareyi-həyatının davami-bəqası [əbədi olması] və atimizin [gələcəyimizin] də təmini üçün, hər halda, bizim də bir mil-ləti-müsəlləhə olmağımız lazımdır. Bunun da əsəbi [səbəbləri] isə; xidməti-əsgəriyyə [hərbi xidmət] dörd sinifə təqsim edilmişdir [bölünmüşdür]: nizamiyyə, ehtiyat, rədif, bir də müstəhfiz sinifləridir ki, bunlardan nizamiyyə gərək həzəri [asayiş], yəni müharibənin qeyri zamanlarında və gərəkə səfəri, yəni müharibə və ya səfərbərlik əsnasında müddəti-həzəridə [asayiş dövründə] iki ilə üç sənə, səfəridə müharibə və ya səfərbərlik bitincəyə qədər silah altında bulunandır. Həzəridə və səfəridə müddəti-nizamiyyəsinə ikmal edən [nizamiyyə müddətini tamamlayan, orduda xidmətini başa vuran] bir əsgər təxris olunaraq ehtiyat sinifinə keçər və ehtiyatdan sonra da rədif və sonra da müstəhfizdir. Hökumətin hər nə vaxt fəzlə əsgərə ehtiyacı olarsa, zaman və zəminə görə əvvəla ehtiyat sinifindən, icab edərsə rədif və son dərəcəyə gələcək olarsa müstəhfiz sinifindən də təhti-silaha [silah altına] alaraq nizamiyyəyə iltihaf ilə [birləşdirməklə], nöqsanını ikmal edər [təkmilləşdirər] ki, işdə bu üç sinif əsgərə də şimdi ikmal əfradı [ikmal əsgərləri] namı verilir.

Hal-hazırda bizim nizamiyyəmiz vardır. Digər üç sinif əsgərimiz əlyövşə sa- atda [indiki zamanda] əsgər olmayanlardır.

Ordumuzun qüvvətini təzyid [artırmaq] üçün təbiidir ki, bunlar da silah altına alınacaqdır. Mühüm [və] müstəcəl

[təcili] bir zamanda bunları silah altına alıb müharibəyə hazırlamaq balada ərz olunduğu vəch ilə [yuxarıda deyildiyi kimi] zordur.

Madam ki möhtərəm və nəcib əhəlimizin əsgərlik öyrənməyə həvəsi fəzlədir, bunları həm atiyə hazırlamaq, həm də bu xüsusdakı nöqsanımızı ikmal etmək üçün əhəlimizi gərək əsgərlik və gərəkse qışla və kazarma həyatına bir dərəcə alışdırmaq məsələsində, heç olmazsa, bir aylıq müddətlə bizim də digər dövlətlər kimi bir milləti-müsəlləhə etməyimiz üçün bu günlər ümumi bir səfərbərlik elanı ilə şimdiki halda böylə böyük bir nöqsanımız və qəti məcburi bir zəruri bu ehtiyacımızın ikmal cəhətinə gedilməkdə nə hökumətimiz, nə ordumuz və nə də millətimiz zərər çəkməyəcəkdir zənnindəyiz.

Çubuqçuzadə Yusif Camal

YENİ TƏŞKİL OLUNMUŞ YARDIM ALAYI

Türkcə “Azərbaycan” qəzetəsinin 6 iyun tarixli çıxan nömrəsində şəhərimizdə alış-verişçilər tərəfindən təşkil olunmuş Yardım Alayına qeyd olunmaq istəyənlərin kamali-məmnuniyyətlə qəbul olmaqlarını oxuyub artıq dərəcədə xoşhal oldum. Şöylə ki, qəzetənin axşam çıxdığına binaən [görə], o gecəni yola salmaqla bərabər, sabahı səbirsizliklə gözləyib kəndi-kəndimə deyirdim ki, ya Rəbbi, görəsən, sabah haçaq olacaq ki, gedib kəndimi yardım alayına könüllü qeyd edirəm. Bu fikirlərlə düşünürdüm. Nəha-

yət, gecə olub yatağımda yatdım. Bir vaxt ayılıb gördüm səhərdir. Günəşin işığı hər bir tərəfi bürüyəbdür. Saat 8 radələrində məzkur [deyilən] alayın dəftərxanası tərəfə yönəldim və dəftərxanaya daxil olub kəndimin Yardım Alayına könüllü qeyd olunmağımı məzkur dəftərxanada olan cənaba izhar etdim. Məzkur cənab da kəndimi kamali-məmnuniyyətlə qeyd edib, sabah cümə günü saat 8 radələrində Təzəpir məscidi həyatına gəlməmi söylədi.

Mən dəftərxanadan xoşhallıqla dışarı çıxıb kəsbkarlığımın [işimin-gücümün] üstünə gəldim. Sabah cümə gününü səbirsizliklə gözləməkdə idim. Azani-Allahü-əkbər olub iftar eylədim. Nəhayət, gecə oldu və yatağıma sərilib yatdım. Bir vaxt ayılıb gördüm ki, günəşin işığı pəncərədən odama düşmüşdür. Sanki başını uzadıb mənə deyir ki, dur, gözlədiyin sabah budur, açılıb. Get könüllü vəzifəni layiqi ilə ifa etgilən. Nəhayət, yerimdən durub saat 8 radələrində Təzəpir məscidinə tərəf yönəldim. Məscidin darvazalarına çatmamış gördüm ki, gurultulu alqış və əhsən sədaları ətrafı bürümüşdür. İzdihamın kəsərinə [çoxluğuna] baxmayaraq, kəndimi bir tövr ilə içəriyə daxil eylədim. Könüllülərin nizamla biribirilərinin əqəbinə [arxasınca] yeriməklərini gördükdə sevindiyimdən kəndimi ağlamaqdan saxlayammadım. Sanki həyata yeni bir qədəm qoydum. Bir yandan könüllülərin sevinclə oxumaqlarını, digər tərəfdən mini-mini uşaqlarımızın əllərində taxtadan qayıma silah və başlarının- qayıma Osmanlı qalpağını və hər tərəfdən də qadın, qoca, cavan-

larımızın tamaşalarını insan gördükdə məmləkətimizin müstəqil bir məmləkət olub davam edəcəyini sübut edirdi. Nəhayət, mən də bunlara qoşulub və Təzəpir həyatından Salyan qışlasına [kazar-masına] tərəf yönəldik. Dəlimizcə da izdiham gəlirdi. Çocuqların da bizim əqəbimizcə gəlib nizamla durub oxumaları şayani-təhsin [alqışa layiq] idi. Biz də şu aşağıda yazdığım nəğmələri oxuyub nizamla gedirdik:

Mən bir türkmən, dinim, cinsim uludur.

Sinam, özüm atası ilə doludur.

İnsan olan vətənin quludur.

Türk övladı evdə durmaz, gedərəm.

İştə, bu nəğmələrimizin sədasına qadınlarımız başlarını qapı-pəncərələrinə uzadıb tamaşa edib sanki deyirdi:

Ey vətəninizi, istiqlalınızı, millətinizi və ana-bacılarınızı müdafiə edən qardaşlar! Tanrı yardımınız olsun və düşməninizi puç olmaqla bərabər əminlik ki, vətəninizi, millətinizi və istiqlalınızı o qara qüvvələrdən – ki fikirləri Azərbaycan istiqlalına balta çalmaqdır, – onlardan müdafiə və mühafizə edəcəksiniz. Əks surətdə sinənizi düşmən qabağında sipər etməklə bərabər, bir daha ucalan ay-ulduzlu bayrağınızı endirəmməzsiniz. Və bir daha ana-bacılarınızı düşmənin təhti-əsərinə [əsərinə altında] yaşatmazsınız. Və əminlik ki, bu nail olduğunuz istiqlalı göz bəbəyi kimi müdafiə edəcəksiniz. Məhv olsun düşmənləriniz! Yox olsun daxili və xarici düşmənləriniz!

Nəhayət, qışlanın o açıqlı, o ruhəfza [ruhlandırıcı, könül açan] və o ürəkəçici səhrasına çatdıq. Belə ki, onun tərifi şairanə olduğu üçün, əfsus ki, yazmaqdan

acizəm və bir qəç nəfər qadınlar da bizim əqəbimizcə gəlib çatdılar. Bir qədər nəfəs almaqdan ötrü cərgədən pozulub o səfəli səhranın hər bir tərəfinə tamaşa edirdik. Sonra həpimiz bir yerə toplanıb, nəhayət, şanlı zabitlərimizdən və qəhrəman əsgərlərimizdən qəç nəfəri gəlib bizə təlim verməklə bərabər bir neçə bölüyə ayırdılar. İki saatlıq təlimimizdən sonra əsgərlərə namaz qılmaq əmri verildiyinə binaən [görə], həpsi nizama durub və qabaqda molla əfəndi ilə çavuş əfəndi bu vətən qurbanlarına namaz qıldırırlardı. Nəhayət, namaz qurtarıb o məsum balaların əlləri qiblə səmtinə və göy tərəfinə tutulub guya bu tövr dua edirdilər:

Pərvərdigara, sən bizim haqq pərvərdigarımızsan və bizim düşmənlərimizi puç etməklə bərabər, yeni islam məmləkəti olan Azərbaycanımızı əbədilik etgilən, ya Rəbbi! Dini-islama qüvvət verməklə bərabər, islam xainlərini məhv etgilən!

Bədəhu [sonra] əllər sallanıb, hər kəs sevinclə qışlasına tərəf yönəldi. Nəhayət, bizə də təlim verilib qurtardı. Saat 2 tamamda nizama durub, Təzəpir tərəf nəğmə oxuya-oxuya gəldik. Buraya yığılan izdiham bizi alqışlar içində həyatə daxil etdilər. Burada da bir qədər nizamla manevra etdik. İştə, burada ürək yandırıcı bir şey var. Xudaya, bu nə şeydir ki, insan ona baxanda ağlamaqdan özünü saxlayammayır. Əlbəttə, bu da Təzəpirin qoşa, yaralı və ucaboş minarələridir. İştə, o minarələr bizə xəcalətlə başısağı baxıb deyir ki:

Ey qəlblərində vətən və millət istiqlalı

hissi olanlar, bunu düşünməlisiniz ki, istiqlalınızı, vətəninizi və millətinizi düşməndən saxlamaqdan ötrü hamınız tənivahid bir qüvvə kimi [hamı bir nəfər kimi] düşmən müqabilinə çıxıb sinələrinizi siper edəsiniz! Edəsiniz də, ta ki gələcəkdəki övladlarınız sizə duaxan [duaçı] olub ruhunuzu şad etsinlər.

Nəhayət, bir neçə natiq nitq etməklə bərabər, hamımızı istiqlalı müdafiə etməyə dəvət etdilər. Bədəhu hamımız bir ağızdan: “Son damla qanımıza qədər milyonlarla can bahasına oturmuş istiqlalımızı müdafiə və mümkün olduqca sinəmizi düşməyə siper edəcəyiz. Yaşasın istiqlalımız! Məhv olsun düşmənlərimiz ki, bizləri zənciri-əsərdə yaşatmaq istəyirlər!” – deyib, hər kəsdə bir bəşarət [müjdə, şadlıq] və hər kəsdə bir sevinc olduğu halda dağıldı.

Əlavə, söz verildi ki, gələn cümədən silahlı olaraq məşq edəcəyiz və gələcəkdə də böyük-böyük işlər yapacağız.

İştə, mən də üzümü tutub deyirəm ki:

Yaşasın Yardım Alayının könüllüləri! Yaşasın şanlı və qəhrəman əsgərlərimiz! Var olsun millət xadimlərimiz! Yox olsun daxili və xarici düşmənlərimiz! Məhv olsun günəşin qabağını tutan qara buludlar! Yaşasın Azərbaycan!

*Məhəmmədali Əsədullazadə
Tabaqçı*

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Könüllü zabitlərin tövqifi

Sırağün polis tərəfindən 6 nəfər Könüllü ordu zabitanından tövqif [həbs] edi-

lərək polismeyster idarəsinə aparılmışdır.

- Aldığımız məlumata görə, ən yaxın zamanda Daxiliyyə Nəzarəti cənbində [nəzdində] Əmniyyəti-Ümumiyyə [Ümumi Asayış] şöbəsi güşad ediləcəkdir [açılacaqdır]. Şöbə müdirliyinə məşhur millət xadimi [Nəmanzadə] Ömər Faiq əfəndinin namizədliyi göstərilir.

İtalyanların gəlməsi

Sırağün Bakıya bir neçə İtaliya afişerləri varid olmuşlardır [gəlmişlər]. Bunlardan Bakıda bir İtaliya ərkani-hərb [hərbi qərargah] idarəsi təşkil ediləcəkdir. Afişerlər “Metropol” mehmanxanasında iqamət etmişlərdir [yerləşmişlər].

Nasosnı mövqifində

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat”ın Bakı komitəsinə məlum edirlər ki, Şollar su yolunun Nasosnı mövqifində [stansiyasında] olan mexanik müavini və mühəndis Ronsil orada qulluq edən müsəlman əmələlərini [işçilərini] çıxarıb əvəzinə qeyri millətlərdən qəbul edir. Böylə ki, 140 nəfər müsəlman əmələsindən indi orada ancaq 25 nəfər adam qalmışdır. Bundan əlavə, orada işləməkdə olan mexanik mövqifin motorlarını xarab etmək qəsdilə çox vaxt lazımsız işlədir. Böylə gedərsə, həman motorlar az bir zamanda tamamilə xarab olub su buraxmaq mümkün olmayacaq. Və bu işə böyük müşkülət törədəcəkdir. “Müsavat” firqəsi həmin məlumatı Məsai [Əmək] nazirinə göndərərək lazımı binagüzarlıq edilməsini [sərəncam verilməsini] tövsiyədə bulmuşdur.

Cərimələr

Bakı qalabəyisinin [komendantının] binagüzarlığına [sərəncamına] görə, Bakıda sükunət edən Şirməhəmməd Məlik oğlu, Yusif Quliyev, Balaağa Aslan oğlu, Əlibala Hacı Paşa oğlu külli miqdarda patron və tüfəng saxlamaqda müttəhim edilərək 3 ay həbsxanaya məhkum edilmişlərdir.

Vəzirlərin övdəti

Neçə gün bundan əqdəm [qabaq] Gəncəyə getmiş olan Rəisi-vükəla [Baş nazir] və Daxiliyyə naziri Nəsim bəy Yusifbəyli və Məsai [Əmək] naziri Səfikürdlü Bakıya övdət etmişlərdir [qayıtmışlar].

Rostov[a] qatar hərəkəti

Qəzetələrin rəvayətinə görə, üç gün bundan əqdəm [qabaq] Teymurxanşura, Petrovsk və Rostov arasında dəmiryol hərəkəti başlanmışdır. Teymurxanşuradan Rostova guya 3-cü qatar getmiş imiş.

Bir vətən könüllüsü çocuq

Dün dağıstanlı 12 yaşında Şahbaz adlı bir çocuq “Müsavat” firqəsinə müraciət edərək Dağıstanda Könüllü orduya qarşı hərbi etmək üzrə könüllü yazılmaq istədiyini bildirmiş və kəndisinə tüfəng verilməsini rica etmişdir. Kiçik bir çocuğun şu qəhrəmanca halı idarədə bulunanların bir çoxlarını mütəəssir etmişdir.

Bakı dəlilləri

Bakıda və ətrafında yaşayan dəlillərin sinifinə elan olunur ki, əsgərlik təlimin[i] almaq istəyən yoldaşlar zəhmət çəkib may ayının 13-də səhər saat 11-dən 3-dək Təzəpir məscidinə gəlib yazılsınlar.

MÜTƏƏLLİMLƏR QURULTAYI [TƏLƏBƏLƏR QURULTAYI]

6 iyun, 5-ci iclas

İclas İbrahimli Müqbil cənablarının sədarəti və Məlikməhəmməd Məlikzadənin katibliyi ilə açılır.

Növbədəki məsələlər:

1) Əhvali-hazirəyə dair məruzənin məbədi [ardı];

2) Məktəb məsələsi barəsində məruzə;

3) Yeni Mərkəzi Komitəyə intixabat [seçkilər];

4) Cari məsələlər.

Əhvali-hazirəyə dair intixab olunmuş heyətin sədri Zəki Pepinov məruzəni oxuyur. İclas tərəfindən məruzənin yenidən oxunması tələb olunur. Bir qəç təshihat [düzəliş] əlavə olunduqdan sonra məruzə müttəhidülərə [yekdilliklə] qəbul olunur.

Əbdülvəhab Məhəmmədzadə əhvali-hazirəyə dair müraciətnamə yazmasını izah edir. Müraciətnamə oxunduqdan sonra iclas tərəfindən müraciətnamənin bir taqım yerlərinin düzəlməsi qərara alınır. Bunun üçün üç nəfərdən mütəşəkkil bir heyət seçilir. Heyətə daxil olanlar: Məlikməhəmməd Məlikzadə, Tağı Əlizadə və Əlinağı Ağazadə.

Məktəb məsələsi barəsində hazırlanmış məruzənin üslubu düz olmadığına görə əksəriyyəti-səda [səs çoxluğu] ilə gələcək iclasda həll olunması qətlə olunur.

Yeni komisiya seçilir. Komisyona daxil olanlar: [Zəki] Pepinov, İbrahimzadə, Poladzadə Əbdülhəsən.

Yeni Mərkəzi Komitəyə üzv intixab etmək Bakı məhəlli təşkilatının çağırılacağı

ümumi iclasına həvalə olunur. Gec olduğuna görə cari məsələlərin gələcək iclasda həll olunması qəat olunur. İclas saat 2 radələrində qapanır.

RAMANA KƏNDİNDƏ 28 Mayda İstiqlal bayramı

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat”ın Ramana şöbəsinin təşəbbüsü ilə kəndlilər və fəhlələr tərəfindən təntənəli bir surətdə İstiqlal bayramı saxlanıldı.

Ulu babalarımızdan bizə yadigar qalan, 3 metrə qalınlığında, 25 metrə yüksəkliyində daş divar, 2 metrə qalınlığında, 6 metrə yüksəkliyində dörd tərəfdən daş səngərə malik, neçə əsrlərdən bəri sağlam vücudu ilə ruzigarın şiddətinə təbavər olan [tab gətirən] və bu gün 28 Mayda öz sənubər qəddi ilə aşıqlərini hüccacvar [hacılar kimi] təvafa məcbur edən Ramana qalası başı üzərində saxladığı milli Azərbaycan bayraqları ilə İstiqlal bayramını təbrik və gələnləri salamlayırdı. Rəngarəng xalılarla, cürbəcür güllər və göyərtilərlə vücudu bəzənmiş olan bu vətən ərusunun [gəlininin] başındakı elektrik qüvvəsi ilə münəvvər olan hilal və səkkizguşəli ulduz paytaxtımızdan və ətraf kəndlərdən ona tamaşa edənlərə şairlərin sərv ağacı kimi özünü göstərirdi. Həman gün onun ətrafına cəm olub şadlıq edənlərə bu qala zəbəni-hal ilə [hal diliylə] deyirdi:

“Ey, vaxtilə bir çox mənim kimi yüksək qalalar yapan və ey, keçmişdə öz cəsarəti, mərdanəliyi sayəsində qılinc gücü

ilə bir çox imperatorları, xaqanları ziri-himayəsinə [himayəsinə altına] alan ulu türk əhəfadı [ulu türkün nəvələri]!

Daha bəsdir, yetər bu qədər qəflət etdiniz. Bu gündən belə ittihad, ittifaq edib öz istiqlaliliyyətinizi müdafiə etməyə hazır olun. Neçə illərdən bəri öz hüququ yolunda ömrünü müharibə ilə keçirən və bu günəcən mərdanə surətdə zalımlarla çarpışan böyük türk qardaşlarınıza baxıb, onlardan ibrət götürün və unutmayınız ki, məni, sizləri bugünkü bayrama nail edən həman qardaşlarınız oldu.”

28 Mayda səhər saat 8-dən başlayıb qalanın ətrafına mədənlərdən və kənddən camaat dəstə-dəstə gəlib cəm olurdular. Bayrama, təbrikə gələnlərə çay verilib güllər və alma paylanırdı. Saat 10-da məzkur [deyilən] yerə minlərlə fəhlə və kəndlilərdən ibarət camaat toplanıb zurna çaldırıb bayram edirdilər. Bakıdan və ətrafdan çağırılmış natiqlər camaata gözəl nitqlər söyləyib alqışlanırdılar.

Gündüz saat 2-də fotoqrafçı çağırılıb qalanın və hazırının [orada olanların] surəti alındı.

Axşam saat 6 radələrində sevgili millət xadimimiz Məhəmməd Əmin Rəsulzadə əfəndi Azərbaycan Türüq [və] Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] naziri [Xudadad bəy] Məlikaslanov həzrətləri, Abbasqulu Kazımzadə cənabları neçə nəfər yoldaşlarla bərabər təbrikə təşrif gətirmişdilər.

Möhtərəm qonaqlarımız o günkü məclisi idarə edən Mirdaməd [Məhəmmədzadə], 2-ci uçaştokun pristavı Avalov, onun müavini Qulam bəy və həmçinin kənd yüzbaşısı Abutalıb [Rəsulzadə], “Müsavat” şöbəsi sədri Məşhədi Şükür [Balayev] və katibi Böyükağa [Vəli-

zadə] cənabları və bir çox fəhlə və kənd ağsaqqalları tərəfindən istiqbal olundular [qarşılandılar].

Qonaqlar məclisə çatdıqda məktəb uşaqları səf çəkib [cərgəyə düzülüb] milli nəğmələr oxuyub, möhtərəm qonaqlar tərəfindən təhsin edildilər [alqışlandılar]. Məhəmməd Əmin [Rəsulzadə] əfəndi məktəb uşaqlarına bir neçə kəlmə gözəl söz deyib gurultulu və sürəkli alqışları altında məclisə təşrif gətirdilər. Sonra Məhəmməd Əmin əfəndi camaata xitabən gözəl bir nitq deyib dəfəllərlə alqışlandılar. Sonra Məlikaslanov həzrətləri müxtəsər bir nitq söyləyib alqışlandı və sonra Abbasqulu [Kazımzadə] və Məlik-Yeqanov nitq söyləyib alqışlandılar.

Möhtərəm Məlikaslanov bayramda iştirak edən fəqir uşaqlara 525 manat ianə verib məclis rəisinə tapşırıd ki, məzkur [deyilən] uşaqlara paylasın.

Camaatın gurultulu alqışları altında möhtərəm qonaqlar məclisi tərk edib təşrif apardılar. Məhəmməd Əmin Rəsulzadə əfəndinin Ramanaya gəldiyini xəbər tutan fəhlələr hər tərəfdən dəstəllərlə gəlib möhtərəm natiqimizi eşitmək və görmək istəyirdilər. Fəqət bir az gec xəbər tutduqlarına görə çox təəssüf edirdilər.

Axşam məclis daha da təntənəli oldu. Əhalinin arzusuna görə sədri-məclis musiqi dəstəsi gətirib gecə saat 2-yə qədər böyük şadyanalıqla bayram oldu və 3 mindən ziyadə pul ianə toplandı.

Ramanalı

Bəhri-Xəzər İstehlak Cəmiyyəti “Kooperatsiya” müalicəxanası

Hər növ naxoşluqlar qəbul olunur. Müalicə haqqı üzvlərdən 4 rublə, qeyrilərdən isə 6 rublə. Bolşoy Morskoy küçə, Tarqovinin küncündə Həsənovun evində, yolu Bolşoy Morskoydan. Telefon nömrə 26-90.

Əmrəzi-daxiliyyə [daxili xəstəliklər] 9-11 Balayan

Mədə naxoşluğu 12-2 Mejebovski; 4-6 A. Seyidov

Əmrəzi-əsəbiyyə [əsəb xəstəlikləri] 12-2 Şmirqeld

Cərrahiyyə 9-11 Sander
Uşaq naxoşluğu 9-11 Rabinoviç; 4-6 Bron
Arvad naxoşluğu və mamalıq 9-11 Pines; 12-2 arvad həkimi Şapiro-Rotman; 4-6 S. Seyidov[a]

Dəri və zöhrəviyyə 9-11 O. Şamkoryan; 12-2, 4-6 Pernik

Göz naxoşluğu 9-11 Cəfərov; 4-6 arvad həkimi Qeqamyan

Qulaq və boğaz ağrısı 12-2 B. K. Finkelşteyn;

Diş ağrısı 9-11 Suşon-Sivkina; 4-6 itkin
Müalicəxana müdiri bakterioloq Lyubaşevskaya

Müalicəxanada konsultasiyalar icra olunur. Operasiya, konsultasiya razılıq ilə. Çiçək döyülür, şəhadətnamə verilir. Analiz qəbul olunur. 606 və 914 müalicəsi.

10208

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələnlər isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsa-mama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur.

Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

7-321

Diş həkimi R. S. Fuks

Qəbul edir: 9-dan 10-a dək; 5-dən 7-yə dək. Ünvan: Mariinski, nömrə 18. Ferdinandin aptekası ilə bərabər. Telefon nömrə 34-15.

10202

**Doktor
Musa bəy Rəfiyev**

Daxili əmrəza [xəstəliklərə] düçar olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

**Petroqraddan gəlmiş doktor
İshaq Avetisoviç Atayans
(professor Mixaylovun müavini)**

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğu- na mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Telefonnu küçə, nömrə 6.

8798

**Arvad diş həkimləri
Z. A. Şexter və xanım**

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayıрма dişlər. Dişin yaxşı qayı- rılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

8753

Doktor S. İ. Zaks

Zöhrəvi, dəri və sifilis naxoşluqlarını qə- bul edir. 606 və 914 müalicəsi. Naxoşları hər gün qəbul edir saat 4-dən 7-yədək. Voront- sovski küçə nömrə 43, 2-ci mərtəbə.

8776

**Berlin Darülfünunu doktoru
S. İ. Kopelioviç**

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqlarını qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28. Və 93.

8765

Moskvada təcrübə görmüş diş həkimi **K. S. Kolandskaya-Sanuxat** kabinə açmışdır. Müalicə edir, dişləri doldurur, süni dişlər qayırır və dişləri ağrısız çəkir. Qiymət münasibdir. Qəbul edir: Hər gün səhər saat 9-2-yədək; axşam saat 5-7-yədək. Adres: Bazarnı və Suraxanski küçələrin küncündə, nömrə 112.

8795

Zəhmət (məsai) bürosu

Bakı Şəfqət Bacıları İttifaqı şəfqət ba- cılarını gecə işlərinə, iynə vurmağa, masaj etməyə müərriflik edir [tövsiyə edir, zəmanət verir]. İttifaq öz işçilərinin işlərinə cavab- dehdir. Xahiş edənlər bu adresə müraciət edə bilərlər: Budaqovski və Malakanski küçələrin küncündə, nömrə 16/22, mənzil 6. Konkanın mənzili. Telefon nömrə 14-08. Büro bütün gün açıqdır.

8755

Xarici məmləkətlərə yun yollamağı və komisyona təriqi ilə xarici məmləkətlərdə satmağı **İ. V. Denisovun** bankir kantorası qəbul edir (Olqinski, Nikolayevskinin küncündə, telefon nömrə 37-75). Sifarişlər saat 5-dən 7-yə dək qəbul olunur.

10220

**Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir**

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Dağıstana dair

səh. 244. “Kətmül-haqq min xəyanətül- xalq”: “Haqqı gizlətmək xalqa xəyanətdən- dir.” (ərəbcə)

səh. 228. “hökumət təşkil olundu”: qə- zətdə “təşkil” yerinə “təşəkkül” getmişdir.

“Teymurxanşura”: Dağıstanda indiki Buy- naksk şəhəri.

Denikinə qarşı

səh. 233. “toplanan könüllülərin miqdarı ()cən imiş”: qəzətdə belə getmişdir.

səh. 234. “H. R.”: bu imza Hüseyn Rza Məhəmməd-mədbəyliyə məxsusdur.

Məmləkətimizdə əsgərlik həyatı

səh. 235. “təvəkkəli deyilmidir”: qəzətdə “təvəkkəli” yerinə “təvəkkül” getmişdir.

səh. 236. “varidi-xatir olmasidir”: qəzə- tə “xatir” yerinə “xətər” getmişdir.

“şiddətli bədirləri arasında”: qəzətdə “bədirləri” sözü təhrif edilmişdir.

Yeni təşkil olunmuş yardım alayı

səh. 239. “Mən bir türkəm, dinim, cinsim uludur”: misralar türk şairi Məhməd Əmin Yurdaqulun “Cəngə gedərkən” adlı şeirin- dəndir.

Ramana kəndində

səh. 242. “sənubər”: şam ağacı; klassik ədəbiyyatda qədd-qamət rəmzi kimi işlən- mişdir.